

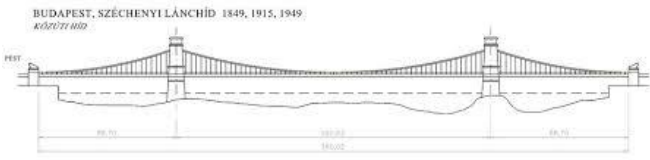
Előszó

Miért is foglalkoztat a Teasdale család, feltehető a kérdés. A válasz egyszerű. Családtörténetünk készítésekor három név merült fel a kutatás során. Sámuel Pretious, a Skót Misszió, Prém Margit, aki később a Misszió igazgatója volt 1944-ig. Szépanyám Rebecca Allnutt, angol nő volt, Kármán Pál torzsai református lelkész felesége, aki Pretious holland-angol hajóépítő mérnökkel jött Magyarországra 1831-ben. Sámuel volt a megalakult Duna Gőzhajó Társaság első igazgatója, a lapátkerekes gőzhajó építője. Ebben az évben érkezett a Lánchíd építésére 62 angol család, akik közül a Teasdale família véglegesen Budán telepedett le, hazánkat választotta második hazájának. Kerestem a Teasdale családot, így 2005-ben megismerkedtem Robert Teasdallel és elindult családjuk kutatása. A végeredményt az alábbi cikkben ismertetem meg az olvasóval.

A Lánchíd margójára

„A víz szalad, kő marad, a kő marad.”

(Wass Albert: *Üzenet haza*)

V. Ferdinánd király uralkodása (1835–1848) idején szinte egy időben vetette fel Sándor Móric (az ördöglovas) gróf és Széchenyi István a Pestet és Budát összekötő állandó híd megépítésének gondolatát. Ez a híd az időjárás függvényében korlátozott használhatóságú híd helyett épült volna. A tárgyilagossághoz tartozik az a tény is, hogy korábban már Zsigmond, később Mátyás király, valamint II. József császár is gondolkozott a két település közötti állandó kapcsolat létesítésén. A tervezők között találhatjuk Maderspach Károly, Campmiller József, Baritz János és Svoboda János mérnökök elgondolásait, valamint Mitis Ignác, bécsi gyárigazgató, Brunel Marc Isambard és Malvieux József Keresztély elképzeléseit is. Valamennyi terv csak terv maradt.

J. és P. Schaffer: Buda és Pest látképe a Rózsadombról, 1787

Széchenyi gróf a tervéhez pénzügyi támogatónak megnyerte báró Sina Györgyöt, József főherceget, a nádort, báró Rothschild Salamont, kaprioriai Wodianer Sámuel, a Rothschild-ház megbízottját és utoljára, de nem utolsó sorban Metternich kancellárt, Sándor gróf apósát.

A hídépítés szorgalmazásakor Széchenyiben a városfejlesztési elképzelésén túl személyes érintettség is munkált. Tudniillik apja halálakor, 1820 decemberében a jégzajlás megakadályozta, hogy átkeljen a Dunán és Nagycenkre siessen. Ekkor mondta Bruder Józsefnek: „egyévi jövedelmemet fordítom rá, ha Buda és pest között híd épül, s ezért, jóllehet Pesten lakni alkalmasint sosem fogok, egyetlen krajcár kamatot vagy akár visszafizetést sem fogok követelni. Az a gondolat, hogy hazámnak fontos szolgálatot tettem, majd bőségesen kárpótol.” Az eset megerősítette elhatározását egy állandó átkelőhely létesítését illetően.

Széchenyi István és Andrássy György grófok angliai utazásaik során többször nagy érdeklődéssel figyelték a Temzén úszó hajókat és a folyót átívelő hidakat. Gondolataikban először a London északi és déli részét összekötő, W. T Clark által tervezett és 1827–’28-ban átadott, Shorehamben megépített Hammersmith Bridge-hez hasonló híd megvalósítása fogalmazódott meg. Ilyen függőhidat álmodtak megvalósítani Pest és Buda összekötésére. (A hidat később Sir Joseph Bazalgette tervei alapján átépítették.)

A Duna, mint közlekedési útvonal kialakítása is egyre fontosabbá vált. Ennek érdekében 1829-ben megalakították az Első Dunagőzhajózási Társaságot és az azt szolgáló Óbudai Hajógyárat (DGT). Széchenyi angliai kapcsolatának köszönhetően a hajóépítésben és hajózásban élenjáró Angliából érkezett a hajógyár első igazgatója, a hajóépítő Robert Fowles, akit Samuel Pretious (Precious), holland hajómérnök követett. Olyan feladatmegoldó és tervező-kivitelező embereket kerestek Angliában a Duna szabályozása és hajózhatósága, a hazai hajóépítés érdekében, akik megfelelő ismeretekkel, valamint gyakorlattal rendelkeztek a megvalósításához szükséges feltételek tekintetében. Így kerültek kapcsolatba többek között Adam Clarkkal, az Edinburgh-i születésű skót mérnökkel.

Széchenyi a Hunter & English Gépgyárban dolgozó Clarkot megismerve felkérte a Vidra kotróhajó összeállítására a folyómeder, a kikötők kialakítására és a folyó hajózhatóságának megvalósítására. Clark Pestre utazott, ekkor 1834-et írtak.

Időközben a hosszú elvi-szakmai (kőhíd legyen vagy lánchíd) és pénzügyi vitákon túl, valamint jogi csatározások után, 1832. februárban megalakult a Hídegylet, majd 1837. február 25-én a Lánchíd Részvénytársaság. Ezt 1839. május 14-én szentesítették, amelyet törvénybe iktattak az 1840. évi XXXIX. törvénycikkben.

A híd leendő építője, egyben finanszírozója Sina báró volt és a műszaki megoldás kiválasztásában Schöner Mátyás, Sina magánmérnöke kapott felhatalmazást. Széchenyi – Pest, 1837. április 20-án kelt levele szerint – ajánlólevelet adott az Angliába utazó Schönernek Tattersalhoz, Clarkhoz, Brunel és Watt urakhoz.

A Temzét átívelő hidakat többször megtekintették, és végül Sina megbízásából Schöner a William Tierney Clark angol mérnök által tervezett Marlow Bridge mellett tette le a voksát.

Miután minden gazdasági, politikai akadály elhárult a híd megépítését illetően, a Lánchíd Részvénytársaság nevében Széchenyi és Andrássy György megbízták William Tierney Clarkot, a Királyi Társaság tagját a híd tervezésével. W.T. Clark a helyszínen végzett mérései alapján tervezte meg a Marlow Bridge mintájára annak nagyobb „testvérét”, a Lánchidat, amely Pest és Buda egy várossá összekötését hivatott biztosítani.

A kultúrmérnök William Tierney Clark a vasszerkezetek kivitelezésére a Hunter & English Gépgyárat javasolta, amely korábban elkészítette és legyártotta az angliai lánchidak vasszerkezeti elemeit. Itt dolgozott a mindössze 23 éves igen ambiciózus skót Adam Clark, akit Széchenyi gróf a Vidra kotróhajó kapcsán már ismert. Eredményesen elvégzett munkáját elégedetten nyugtázták.

W.T. Clark a kemény munkát, a pontosságot, a kitartást becsülte a legtöbbre. Számára a híd tökéletes megvalósítása kihívás és feladat volt egy idegen országban. W.T. Clark korábbi hídépítési tapasztalatai alapján javasolta Adam Clarkot, mintegy a saját keze meghosszabbításaként, a hídépítés teljes körű *főépítésvezetőnek*.

Korábbi sikeres együttműködésük alapján vállalták, hogy a hidat öt év alatt megépítik. A valóságban 10 év alatt készült el, elsősorban Sina báró takarékoságra törekvő, munkát lassító magatartása miatt, illetve az angol vámok bizonytalansága következtében.

A híd építésében George Burge szerződése alapján részt vettek a kőfaragó-kőszobrász, pallér Teasdale-ek is. Korábbi kiváló munkavégzésük (Arundel Castle) alapján ismertek voltak Dél-Angliában, különösen Londonban. William Tierney Clark kultúrmérnök a Marlow-híd építése kapcsán már Széchenyi felkérése előtt ismerte a **Teasdale**-ek szakmai tudását, és javasolta őket a híd építésének munkálataihoz, különösen a cölöpverésben is jártas James-t. A gróf szándékát erősítette az a kijelentése is, mely szerint a szakértelem szintje alacsony (kőfaragó, építész, gépész, kereskedő stb.). szinte teljesen hiányzik a magyar gazdaságban.

A fentiek alapján bátran kimondhatjuk, hogy az angliai hidak építése kapcsán a három kiváló szakember ismerte egymást, így bátran számíthattak a sikeres együttműködésükre.

A híd zökkenőmentes és sikeres kivitelezése érdekében W.T. Clark továbbá javasolta angol szakmunkások alkalmazását, akik a híd- és hajóépítésben, valamint a hajózásban is járatosak voltak. Ekkor 62 angol szakember/szakmunkás érkezett a családtagjaikkal együtt Magyarországra, közöttük a már említett cölöpverő **I. James Teasdale fia, II. James** is. Ő 1839-ben Magyarországra költözött feleségével és Arundelben született 7 gyermekével együtt. Az építésbe bevonta fiait, III. James-t és William-et, valamint Martha nevű lányának férjét, a holland John Masjon hajómérnököt.

Marlow Bridge

Megkezdődött a híd építése. A tervező, W.T. Clark megbízta Adam Clarkot az építkezés egyszemélyi vezetésével.

Személyes szakmai irányítása mellett vásárolták meg a hídépítés anyagát, többek között a köveket, a faanyagot stb. A híd vasszerkezeti anyagát elsősorban Angliából (Hunter & English, Howard & Ravenhill) szerezték be, kisebb mennyiségben pedig Ganz Ábrahám és Andrássy György vasöntödéiből. A munka a pesti oldalon kezdődött a cölöpözési munkákkal. Az elsőt 1840. július 28-án verték le, ezt követte még több ezer darab.

Az alapozási-cölöpözési és kőműves munkálatokat Adam Clark barátja, az általa kinevezett angol főpallér, a kőszobrász családból származó **II. James Teasdale** irányította, George Burge fővállalkozó megbízása és szakmai együttműködése alapján.

A híd főbb jellemzői

Név	Építés éve	Tervező	Kivitelezők, beszállítók	Munkák	Beépített anyagok
Széchenyi Lánchíd	1839-1849	W. Tierney Clark	Adam Clark, W. Teasdale,	jászolgát,	vas: 2140 t
380 m			Hunter and English, Harvey és	nyílt munkagödör	falazat: 22000 m³
			Norris, Steinberger és Lechner,		
			Howard és Ravenhill,		
			Andrássy György Vasöntőde,		
			Ganz Ábrahám Gépgyár,		
			Csekő és Christensen		

Alapkőletétel

Az 1842. augusztus 24-én lezajlott ünnepélyt Sina Simon báró megrendelésére Barabás 1864-ben festette meg, korábbi vázlatai alapján. A jelenet résztvevőinek azonosításához Barabásnak a Képcsarnok gyűjteményében fennmaradt tusrája nyújt segítséget. Az ábrázoltak balról jobbra: Szalay László, Dr. Kovács Pál, Tompa Mihály, Petőfi Sándor, Szemere Pál, Pólya József, Czuczor Gergely, Toldy Ferenc, Erdélyi János, Garay János, gróf Nádasdy Lipótné, Érdi János, Székács József, Bohus Jánosné, Fáy András, Nyáry Pál, báró Jósika Miklós, Schodel Rozália, Zsedényi Eduárd, Vörösmarty Mihály, Vásárhelyi Pál, Bajza József, gróf Batthyány Lajosné, gróf Batthyány Emma, Zofall asztalos, gróf Zichy Ödön, gróf Forrayné, Adam Clark, W. T. Clark, **Tisdael** (helyesen: **Teasdale**) építésvezető, gróf Károlyi Györgyné, Erzsébet főhercegnő, gróf Széchenyi Istvánné, Mária Dorottya főhercegnő, Károly főherceg, Lederer Ignác, báró Vay Miklós, József nádor, Ürményi Ferenc, báró Sina György, gróf Andrássy György, Kopácsy József, Majláth György, gróf Széchenyi István, gróf Keglevich Gábor, gróf Nádasdy Ferencné, báró Wenckheim Béla, báró Wesselényi Miklós, Mérey Sándor, gróf Batthyány Lajos, gróf Károlyi György, Döbrentei Gábor, Szontagh

Gusztáv, Rotschild L. M., Athanaczkovics Platon, gróf Dessewffy Aurél, Schedius Lajos, Ürményi József, Oeffner Ferenc, Wallheim János, báró Jósika Sámuel, báró Sina Simon, Tasner Antal, Kubinyi Ágoston, gróf Dessewffy Emil, gróf Teleki László, gróf Teleki József, gróf Teleki Domokos, Klauzál Gábor, gróf Mikó Imre, báró Eötvös József, Zlinszky János, Deák Ferenc, Simoncsics János, gróf Ráday Gedeon, gróf Csekoniczné, Barabás Miklós, Somssich Pál, Csernovics Péter, Kazinczy Gábor.

Az alapkövetételekor gróf Cziráky Antal országbíró a Lánchíd építésének törvénybeiktatása napját (1836. évi XXVI. törvénycikk) „az ősi magyar alkotmány temetésének napja” névvel illette. „A nemesi szabadság megtépázását, a nemesi kiváltságok megnyirbálását jelentette ez a törvény, a Híd törvénye”, mert először fordult elő, hogy a nemesi előjogoktól megfosztva a nemeseknek is meg kellett fizetni a hídpénzt.

A hídpénz (bárca) egyik formája

A méltóságok jelenlétében, a festmény előterében kiemelve jól látható a magas, szikár **II. James Teasdale** kőfaragó-építőmester, a híd kőrészeinek építője. Arcáról leolvasható a feszültség és a várt pillanat, miközben a keze felemelésével jelt ad az alapkő elhelyezésére. Igazi szívet dobogtató és végtelen örömet kifejező pillanat volt a jelenlévők és James életében.

II. James Teasdale felemelt kézzel jelzi az alapkő letételét
(Barabás Miklós festmény részlet)

Irányításával verték le a cölöpöket, felügyelte a kőművesmunkákat és építették meg a két mederpillért, valamint a hídfőket. A Lánchíd 1899-ben, az átadásának 50. évfordulóján vette fel a Széchenyi lánchíd nevet.

Ma elmondható, hogy a híd biztos „lábakon” áll! Bizonyítja, hogy W.T. Clark kiváló tervet alkotott, Adam Clark kiemelkedő mérnöki munkát végzett a híd kivitelezésekor, és el kell ismerni **II. James Teasdale** munkáját, aki biztos alapot készített. Ez a biztos alap a mai napig a jégzajlásnak, a sodrásnak, a 70 ezres osztrák hadsereg és 270 ágyúja átvonulásának, illetve a híd megsemmisítését akarók (Alnoch ezredes) bűnös szándékának is ellenállt. A II. világháborúban a németek felrobbantották a hidat, de ez sem okozott akkora kárt, hogy újra kellett volna építeni a mederpilléreket.

Az avatásra 1849. november 20-án került sor, amelyen Széchenyi és W.T. Clark sem vett részt, pedig W.T. Clark Széchenyihez intézett levelében írta, hogy ketten boldogan fognak átsétálni a hídon. Ekkor már Széchenyi Döblingben volt, W.T. Clark pedig a sértettsége miatt maradt távol. Az oroszlanokat Marschalkó János, lőcsei születésű szobrász készítette el 1852-ben.

A sikeres munkáért W.T. Clark megjutalmazta Adam Clarkot és **II. James Teasdale**-t, végrendeletében részvényeket és pénzt hagyott mindkettőjükre. W.T. Clark levélben rendelkezett arról, hogy „hosszú és hűséges szolgálatáért” anyagi elismerésben részesüljenek. Az építés ideje alatt Széchenyi is „kijárt” 200-200 angol font jutalmat a két szakembernek.

A híd fővárosunk jelképe és egyben összetéveszthetetlen szimbóluma Magyarországnak, amiről a világon mindenhol tudják, hogy ez ma Budapest.

A híd Budán a Várhegynek szaladt, ami kikényszerítette az alagút megépítését. Ennek okán Széchenyi 1842-ben szorgalmazta a Várhegy keresztülfúrását. W. T. Clark korábbi terveit Adam Clark finomította. Az alagút létrejöttén II. James és fia, valamint Martha férje, Manson is „otthagyták” a lenyomatukat. A kocsiforgalom részére 1857. április 30-án nyitották meg.

Az Alagút látképe

Felvetődik a kérdés, kik is voltak a **Teasdale**-ek?

A kőszobrász-hídépítő generáció

A családi legendárium (Dr. Sitkéry) szerint a **Teasdale**-ek a Tees folyó mentén éltek Észak-Angliában. A XVIII. században elköltöztek Dél-Angliába, Arundel városba, Sussex grófságba. Itt béreltek házat Norfolk 11. hercegétől. Ennek részben ellentmondanak az Ancestryből kinyert anyakönyvek, amelyek szerint Arundelben élt a család. Ennek alapján a felmenők a Robert és Margaret Teasdale nevet viselték az 1740-es években. (Ezt még kutatással pontosítanom szükséges.)

Arundel ma, háttérben a kastély

No. of Register.	Names of Proprietors.	Names of Occupiers.	Sums Assessed.			Date of Contract.
	D. of Norfolk	Jas Teasdale his House	£.	s.	d.	
10371	D. of —	Wm. Scamond his House Habitation	1	4		12 Aug. 1774
Joseph Swettenham	148	Shopkeeper				Lancing
Robert Watkins	28	Merchant				Windsor (Down)
George Rose	21	Surveyor				Gloucester
James Teasdale	33	Taylor				Arundel
Thomas Bamber	28	Householder				D.
Thomas Deadman	33	Servant				30
Joseph Graydon	31	Plasterer				30
James Scott	21	Servant				30
James Williams	32	Servant				30

Bérleti szerződés 1794-ből

A Teasdale-ek generációk óta kőszobrászok voltak és ma is azok, akik Angliában élnek.

I. **James Teasdale** 1769. január 16-án született Lowtherben, Westmorlandban, vagy 1769. február 11-én Arundelben. (A két anyakönyv pontosítása folyamatban van.) Jelenlegi ismereteink szerint I. James kőfaragó-szobrász családból származott. Már az apja is, idősebb **James Teasdale**, vagy Robert ezt a foglalkozást űzte. 1794-ben már Arundelben élt és ott kötött házasságot Elizabeth Love-val. 1832. január 21-én helyezték végső nyugalomba Arundelben. Itt végzett jelentős munkája a norfolki herceg felkérésére, az Arundelben található norfolki kastély felújításához fűződik.

A lexikonok alapján a **Teasdale** név ma is ismert Angliában, akik közül többen szobrászművészek voltak és jelenleg is elismert művészek. Nem zárható ki, hogy a névazonosság mellett esetleg rokonai szálak is összekötik a **Teasdale** családokat. (Ezt még kutatni szükséges.)

„The 11th Duke was remodelling Arundel castle at around the same time and it is known that J Teasdale (ICBS), one of the responsible architects there, worked on the church in 1831; at an earlier date the arcades at Steyning had been a model for some of the work on the castle (B 6 p330). Any remodelling of the chancel must have been considerably earlier if it was done by the 11th Duke, since he had died in 1815, but it is possible that Teasdale or his father of the same name had earlier done this work”.

Norfolk 11. hercege (Charles Howard) ugyanabban az időben alakíttatta át az Arundel kastélyt, amikor közismert volt, hogy **James Teasdale**, az egyik felelős elismert építész a templom restaurálásán dolgozott 1831-ben. A korábbi időkben a Steyning-i árkádok szolgáltak mintaként a kastélyon elvégzett néhány munka során. A szentély átalakítása jóval korábban kellett, hogy megtörténjen, mint ahogy azt a 11. herceg idején restaurálták volna, mivel a herceg meghalt 1815-ben. Az is lehetséges azonban, hogy korábban **Teasdale** vagy hasonló nevű apja végezte el ezt a munkát a kastélyon.

[KL1] megjegyzést írt: Ez egy idézet, emiatt javaslom a végére zárójelben odairni, hogy kitől származik.

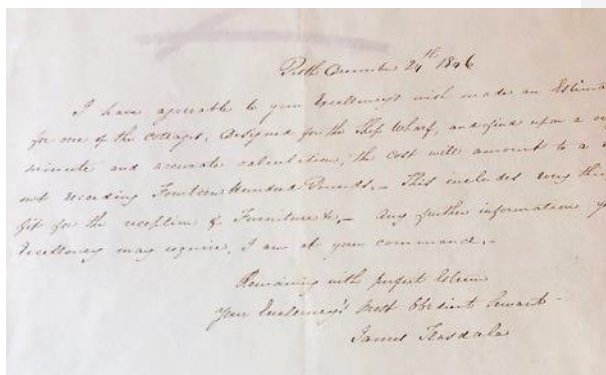

Arundel kastély

II. James Teasdale 1794. május 14-én már Arundelben született, az angliai Sussex megyében. Foglalkozása kőszobrász-kőműves mester volt. Dolgozott a Marlow híd építésén, amelynek tervezője W.T. Clark volt. Munkáját elismerve kérte fel a mérnök a Lánchíd építésében való közreműködésre. Az öt évre tervezett munkálatokra alapozva James a családjával együtt Magyarországra költözött. Így fiai, III. James és William Cowell Teasdale is részeseivé váltak a hídépítési munkálatoknak. A cölöpverő II. Jamesnek Burge mellett Adam Clark volt a főnöke, egyben barátja is.

A munka befejezését követően építési vállalatot alapított két fiával és vejével, John Masjonnal. Többek között a Dunapart (korzó) kivitelezésén és a hosszú időn keresztül a Tisza szabályozásán (Szeged feletti ágak átvágásán) dolgoztak. II. James és III. James halála után William előnytelen vállalkozási szerződésekbe bocsátkozott, és pénzügyi nehézségei miatt a vállalkozást részben felszámolták.

II. James Teasdale a Lánchíd építésén, kikötők tervezésén, kivitelezésén túl családtagjaival együtt részese volt a Tisza szabályozási munkálatainak. Személyes megbízásai között szerepelt egy kikötő tervezése, és költségvetésének elkészítése is. Ezt bizonyítja Széchenyi grófnak írt rövid levele, a megbízásának eleget téve. Az angol nyelvű levél 1846. december 24-én keletkezett az alábbi tartalommal. (A felkérő levélnek a mai napig nem sikerült nyomára lelni.)

24th December 1846

I have pleasure to your statement which is also an estimate for one of the piers. Before you take the pier, and give up a very moderate and accurate estimation, the cost will amount to a great deal exceeding fourteen thousand pounds. This includes every thing for the reception of the pier. Any further information you desire may require, I am at your command.

Remaining with perfect esteem
Your obedient servant
James Teasdale

J. Teasdale levele Széchenyihez Pest, December 24th 1846

A levél tartalma:

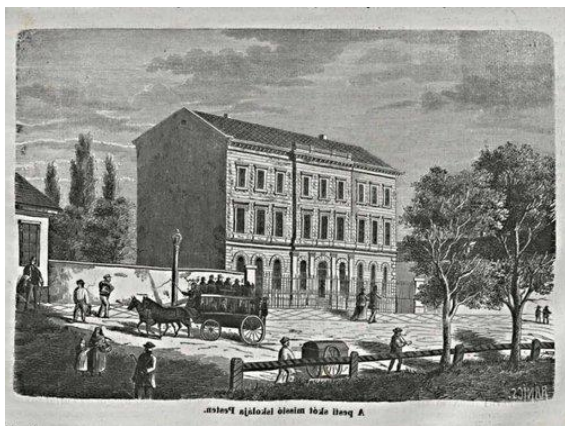
„Örömmel tudatom, hogy eleget tettünk a méltóságos úr kívánságának, es elkészült a becslés a makettek egyikére, a hajó rakpart kivitelezésére. Pontos számításaink szerint a költségek teljes összege kereken 1.400 font lesz. (Ez mai áron 158.513,46 fontnak felel meg. – szerző megjegyzése) Ebben minden benne van, így a parti berendezések is. Amennyiben Öméltósága további információt igényel, állok szolgálatára.

Maradok legmélyebb tisztelettel, Öméltósága legalázatosabb szolgája.”

II. James Teasdale

II. James Teasdale kevésbé ismert munkája az evangélikus egyházban végzett pasztorális tevékenysége. James szakmai munkája mellett ugyanis hitszónoki tevékenységet is végzett nagy lelkesedéssel a lutheránus gyülekezet tagjaként. Kovács Ábrám szerint: *„A hídépítés előkészítésével, tervezésével és építésével egyidőben a skót protestáns egyházban meggyökeresedett a meggyőződés, hogy Krisztus második eljövételét csak úgy lehet elősegíteni, ha az igaz keresztyének minél több zsidót térítenek meg a megreformált keresztyénségnek. Ebből a hitből fakadt a Skót Misszió eszméje”*. Skót lelkészek Palesztinába zárandokoltak, de felkeresték az akkori európai országokat is. Így érkeztek John Duncan vezetésével hazánkba 1841-ben és megismerkedtek József nádor második feleségével, Mária Dorottyaival, aki buzgó német lutheránus vallásgyakorló volt. Kovács így folytatja: *„A misszió vezetői felismerték a már itt dolgozó angol munkások lelki igényét és gyülekezeti közösséget teremtettek számukra Mária Dorottya főhercegnő támogatásával*.

További misszionárius delegációk is érkeztek a főhercegnő meghívására. Megalakították a Magyar Skót Missziót 1841-ben. Tekintettel a főhercegnő mélységes vallásosságára, és a katolikus egyház és az evangélikus-református egyház közötti mély szakadékra, Duncan és társai kapcsolatot teremtettek a helyi zsidósággal, azok keresztény hitre történő áttérítés céljából. Lelkész összejöveteleket szerveztek, amelyen a főhercegnő és a skótok által támogatott személyek, mint Székács József, a Széna téri evangélikus és Török Pál, a Széna téri református püspökök vettek részt. A rendezvényeken megjelentek még Brunswick Teréz, Samuel Pretorius, II. Teasdale és alkalmanként Széchenyi gróf is. A skótok szándéka a hit és Krisztus ígéjének térítése volt mind az anglikán, zsidó, református és evangélikus (lutheránus) hívő közösségekben.”

Eleinte termeket béreltek, ezt követően a Hold utcában gyülekeztek, míg végül a Vörösmarty utcában építettek egy iskolát a misszió számára.

A Skót Misszió Hold utcai épülete. A házat lebontották.

A Skót Misszió épülete ma a Vörösmarty utcában

(A misszió igazgatója nagyanyám testvére, Prém Margit volt egészen az 1944. évben történt nyugdíjazásáig. Az internátust a skóciai Dunscore-ból származó, tragikus sorsú skót Jane Haining vezette, akiről ma rakpartot neveztek el a Duna pesti rakpartján. - a szerző megjegyzése)

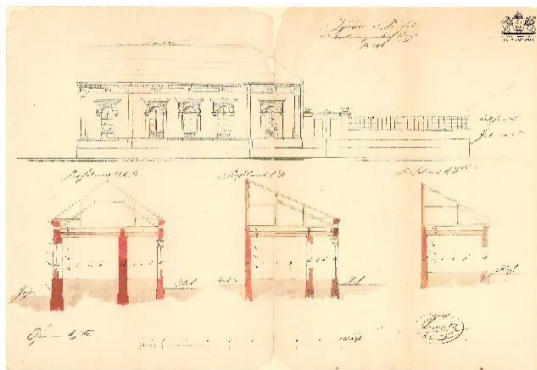
II. Jamesnek a házasságából hét gyermeke született, mindannyian az angliai Arundelben:

Martha Teasdale (1821–1891), **Elisabeth Teasdale**(1823–?), **III. James Teasdale** (1824–1865), **John Teasdale** (1826–1829), **Charles Teasdale** (1828–1829), **William Cowell Teasdale** (1830–1899), **Janet Cresswell Teasdale**(1832–?). Jelenlegi ismereteink szerint egyikük sem tért vissza szülőhazájába.

II. James Teasdale 1852-ben hunyt el; Bauhofer János és Székács József evangélikus és Török Pál református püspökök búcsúztatták.

III. James Teasdale (1824–1865) Moravec Rózával kötött házasságot. A házasságból öt gyermek született, Laura, Vilmos, Alajos Ottó, IV. James és Márta Teasdale.

III. James Pospischil József építésszel 1864-ben új földszintes lakóépületet építtet a Városmajor utca 296-ban, ami ma 26./A szám alatt található.

1864-ben engedélyezett terv

A ház 2018-ban

James Teasdale síremléke a Fiumei úti temetőben

III. James fiatalon, 41 éves korában, 1865-ben hunyt el.

Mindkettőjüket a Vízivárosi temetőben levő családi sírboltban temették el, majd szanalás után a hamvaikat áttemették a Németsvölgyi temetőbe, végül a Kerepesi temetőben kerültek végső nyugalomra.

Martha Teasdale (1821–1891) John Masjon (Massion) felesége volt, letelepedési szándékuk emléket őrizi a Masjon-ház, amelyet Martha fejezett be férje korai halála miatt.

Masjon (Massion)-ház a Fő utca és a Jégverem utca sarkán, a Dunára néző homlokzattal.

A relief Masjon arcképét ábrázolja.

William Cowell Teasdale (1830–1899)

Álljon itt néhány mondat „Vili bácsiról”, alias **William Cowell Teasdale**-ről. Építőmester-mérnökként fiatalon ő is részt vett az építési munkálatokban. Barátságot kötött Kauser Lipóttal, aki szintén kőfaragó mester volt. Visszaemlékezéseiben Kauser ezt írta: *„Vili bácsi szép szál csontos ángílus volt, rövidre nyírt szakállal, erőteljes orral, acélkék szemekkel”, aki apjával és testvérével együtt építési vállalkozó lett.*

Később vásárolta meg Balatonfüreden a Pálóczy Horváth („Kazinczy”) -villát, amit gyönyörűen felújított, és „nagyúri”

életet élt ott. Eötvös Károly az *Utazás a Balaton körül* című írásában, a Jókai-fejezetben jegyezte le, hogy **Teasdale** gyönyörű nyaralóvá alakította át az egyszerű, régi, magyar nemesi házat s mintaszerű szőlőteleppel vette körül.

„Vili bácsi” átépített háza

Emléktábla

A mendemonda szerint a villában Sisi is megfordult, de ez csak legenda. A királynő valóban járt Füreden, azonban csak a Balatonon hajózott több alkalommal.

„Vili bácsi” szőlője, kertje Balatonfüreden az Ady Endre utca 13. sz. alatt

Mindennapi munkája mellett és szabadidejében „Vili bácsi” volt a legismertebb **Teasdale** a társági életben. Az angol vér, a hajózás iránti szeretet jegyében alapítótagja lett Széchenyi István fia, Széchenyi Ödön, a „tűzpasa” által 1867. március 16-án megalapított Balatoni Yacht Egyletnek.

Alapító tagok:

Aczél Péter	<i>Boros-Jenő, Aradmegye.</i>
Batthyányi Ödön gr.	<i>Rechnitz, Vasmegye.</i>
Birly István	<i>Pest, Kristóftér, 2. sz.</i>
Festetics Pál gr.	<i>Pest, Nádor-utca 8.</i>
Frankovich Lajos	<i>Fiume.</i>
Kardos Kálmán	<i>Bonyhád, Tolnamegye.</i>
Károlyi Gyula gr.	<i>Pest, egyetem utca Károlyi-ház.</i>
Mihalovich János	<i>Pest, Dorottya u. 3. sz.</i>
Rosti Pál	<i>Duna-Pentele, Fehérm.</i>
Semsey Lajos	<i>Pest, kecskeméti utca Wenckheimház.</i>
Széchenyi Béla gr.	<i>Pest, „Angol királyné.”</i>
Széchenyi Ödön gr.	<i>Pest, feldunaz, Gans ház.</i>
Tensdale Vilmos	<i>Füred.</i>
Todesco Lajos	<i>Rechnitz, Vasmegye.</i>
Waldstein János gr.	<i>Bécs, Habsburgi utca.</i>
Wenkheim - Czindery Béla b.	<i>Pest, Bartók tere, 2. sz.</i>
Wodianer Albert b.	<i>Pest, Deák Ferencz tér saját ház.</i>

Vilmos, édesapja és testvére halála után, a Tisza szabályozásának munkáira kötött rossz szerződései miatt olyan mértékű veszteségeket szenvedett el, hogy a vállalkozását fel kellett számolnia. A bajokat tetézte a füredi életvitelére jellemző túlköltekezés. Szép szőlőültetvényét pedig a filoxéra teljesen tönkretette. Mindenét elárverezték (gyümölcsös, szántó, több ingatlan). A csőd után ismerősei és barátai (elsősorban a Kauser család) segítségével a Schlick Vasöntőde és Gépgyárban helyezkedett el és dolgozott (a cég részvényeit kezelte) 1899-ben bekövetkezett haláláig. Életvidámságát, optimizmusát mindig megőrizte a legnagyobb bajok esetén is.

A nem hídépítő Teasdale-ek

Teasdale Alajos Ottó (1862–1937.0.04.) a mindennapi életben az Ottó nevet viselte. MÁV tisztviselőként dolgozott, felesége Klein Ludmilla volt. Milla korai halála után Palkovics Irma Máriát vette nőül. Az első házasságából négy gyermeke született, Kornélia, Adrien, Ottó, Ludmilla, a másodikból Tibor.

Teasdale Ottó (1886. augusztus 31.-1949. május 17.)

[KL2] megjegyzést írt: Itt hiányzik a pontos hónap. Mivel az előző évszámoknál sem szerepelt hónap és nap, véleményem szerint itt is elegendő lenne az év.

TEASDALE OTTÓ

1931-1936

Teasdale Ottó budapesti tűzoltó főparancsnok

Signum Laudis

Középiskolai tanulmányait a Fasori Gimnáziumban végezte. Már 19 évesen, vélhetően a nagybátyja hatására állt a főváros szolgálatába, mint önkéntes tűzoltó.

Megkezdte tanulmányait a jogi egyetemen, amelyeket két év után anyagi ok miatt megszakított. A MAC labdarúgó csapatában focizott. Az országos tűzoltó tanfolyamon kitűnt kiváló képességeivel. Az önkéntesek sorából 1912. augusztus 1-jén lépett át a hivatásos állományba. Az I. világháborúban négy évig teljesített frontszolgálatot, de tűzoltó szakmai tudását elismerve visszarendelték. Számtalan nagy tűzesetnél irányította az oltást, a mentést, példamutató magatartása beosztottjaira pozitívan hatott. Elmerült a tudományokban és képezte magát a kémiai- és technikai megoldások mindennapi gyakorlatában. Számtalan szakmai cikket jelentetett meg, az ismereteit 1925-ben összefoglalta az *Új tűzrendészeti kormányrendelet és magyarázata* című munkájában. A *tűz és robbanás veszélye* című könyve 1928-ban jelent meg. Az írás ez az iparban és a kereskedelemben előforduló anyagok, valamint az egyes üzemek tűz- és robbanásveszélyének megismeréséről, megítéléséről és elhárításáról szól, ami nagyban elősegítette a tűzoltó szakképzést. Több mint ezer bevetést irányított az első vonalban, élete kockáztatásával. A nevéhez fűződik a tűzoltóság teljes motorizációja, a lövontatású szerek kivonása.

A Magyar Tűzoltóság Országos Szövetsége alapszabálya értelmében **Teasdale Ottó** főtisztet Budapest székesfőváros polgármestere 1931. június 6-án főparancsnokká nevezte ki, mint az országos szövetség alelnökét. Irigyei 1933-ban megvádolták hatáskör túllépéssel. Ottó a felfüggesztését kérte az ügy tisztázásáig, amelynek végeredményeként visszahelyezték eredeti beosztásába.

Idézem: „Visszahelyezték állásába **Teasdale Ottó** tűzoltófőparancsnokot. A tűzoltóság részére történt autótávárlásokból kifolyólag egy évvel ezelőtt fegyelmi vizsgálat indult **Teasdale Ottó** főparancsnok ellen. A vizsgálat tartamára a polgármester **Teasdale Ottót** állásától felmentette és az ügy

*befejezéséig Ausch Rezsőt bízta meg a testület vezetésével. A fegyelmi eljárás Teasdale teljes tisztázásával befejeződött és a belügyminiszter intézkedett, hogy **Teasdale Ottót** állásába visszahelyezzék.”*

A tűzoltóság feladatait 1935-ben a háború árnyékát előrevetítő politikai helyzetre való tekintettel kibővítették a nemzetvédelmi feladatokkal. Alelnökként helytállásáért Horthy Miklós kormányzó legfelsőbb dicséretben részesítette. Szolgálatáért a *Magyar Érdemkereszt Lovagkeresztjével* (Signum Laudis - a Dicséret Jele) tüntették ki a Légoltalmi Ligában főtítkárként végzett kiemelkedő tevékenységéért. Ugyanebben az évben megkapta a Magyar Vöröskereszt Egylet Érdemkeresztjét a szervezet emberbaráti és nemzetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítása érdekében kifejtett munkájáért.

Koholt vádak alapján 1943-ban nyugdíjba kényszerítették. A vádak alól felmentették és szakmai tudása miatt 1945-ben visszahívták. Nem politizált, kizárólag szakmai munkát végzett. Budapest ostromakor a nyilas érában néhány társával együtt (Ausch, Szilvay, Wunderlich) felszólították, hogy kérjék a nyugdíjazásukat. Nem szimpatizált a kommunista elvekkel sem, és hogy a további politikai zsarolástól mentesüljön, a Kisgazda Párt tagja lett. A szovjetek bevonulásakor a tűzoltó laktanyát az oroszok kiürítették és az állományt gyalogmenetben elhajtották Ceglédre. A légert súlyos betegsége következtében elkerülte. 1946-ban vezérőrnagyi rangot kapott.

Amikor 1948-ban a tűzoltóságot államosították, kérte a nyugdíjazását. Szolgálati lakását csak akkor adta fel, amikor volt gépkocsivezetőjét az ő helyére nevezték ki parancsnoknak. és megfenyegették, hogy kitelepítik a Hortobágyra. 1949. május 21-én elhunyt. Ő volt az utolsó önkormányzati tűzoltóparancsnok, akit méltósággal temettek el.

Ottó a társadalmi élet több területén is ismert volt. A Magyar Akadémia palotáját hazafiúi adománnyal támogatta; 1935-ben pedig a Fasori Gimnáziumban kurátori tisztséget töltött be.

Házasságából egy fia született, Róbert.

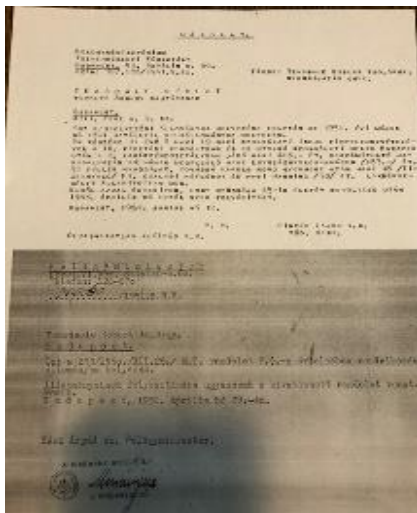
Teasdale Róbert (1918–2016)

Teasdale Róbert őrnagy

Apjához hasonlóan a Fasori Gimnáziumba járt. Fiatalon, 21-éves korában apja nyomdokait követve a Fővárosi Tűzoltóságnál helyezkedett el. Munkája mellett a jogi egyetemet abszolutóriummal fejezte be. Kiváló szaktudása és példamutató magatartása alapján 1945-ben alparancsnoki beosztásba léptették elő. A ranglétra következő fokozatát, az őrnagyi rangot

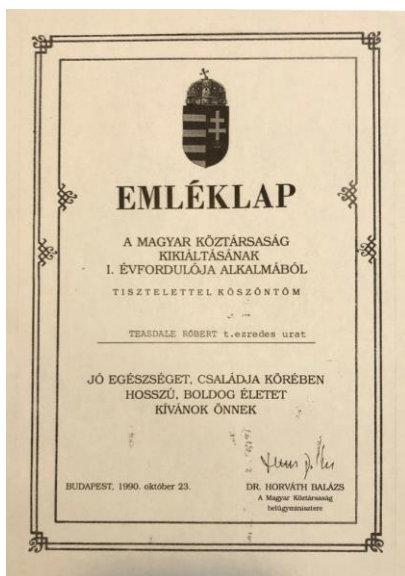
1946-ban érdemelte ki. Ettől kezdve pokoljárás volt az élete. Mindenféle vezetői beosztásától megfosztva beosztott tiszt lett, majd ugyanitt oktatói tevékenységet végzett. Végül mint „persona non grata-t”, vélhetően, de nem kimondott módon politikai okok miatt 1951-ben indokolás nélkül, más vezető beosztású tűzoltó bajtársával együtt rendelkezési állományba helyezték, majd nyugdíjazták. Eltávolítása a tűzoltóság államosításával volt összefüggésben. Még 1968-ban is éreztették, hogy nemkívánatos személy. Azzal az ígérettel küldték nyugállományba, hogy 45 éves korától nyugdíjban részesítik, amelyet sohasem kapott meg. Nyugdíját 183,92 Ft-ban állapították meg.

„Az elbocsájtó üzenet”

Szakmai ismeretei alapján polgári foglalkozást folytatott a Budapesti Műszaki Egyetemen, mint laboráns. Innen útja egy textilgyár alkatrész üzemébe vezetett, majd a vendéglátóiparban helyezkedett el, vezette a Váci Révkapu Vendéglőt. Rövid ideig dolgozott az Április 4 Gépgyárban. Utolsó munkahelye a Volán 1. számú Vállalatnál volt, ahol tűzvédelmi vezetőként tevékenykedett 1978-as nyugdíjba vonulásáig.

Az üldöztetések idején neves személyeket bújtatott, közöttük voltak: Dr. Gottsegen György orvosprofesszor, Feleki Kamill színész, Darvas Szilárd író, valamint több lipótvárosi iparos és kereskedő.

A rehabilitáció emléklapja

A Belügyminisztérium 1990-ben rehabilitálta (a tűzoltóság ezt a mai napig elmulasztotta) és tűzoltó ezredesi címet kapott. Érdemlakott 2016-ban bekövetkezett haláláig.

Ma Magyarországon élő Teasdale-ek

Teasdale Róbert (1955-)

Nőtlen, forgalmi tiszt a Volánnál, Vácon él.

Teasdale Harold (1947-)

Szaktanár, igazgatóhelyettes, Vácon él.

gyermekai:

Teasdale Henriett (1969-) férjezett: Regyep György

gyermekai: Regyep György (1993-)

Teasdale - Regyep Ádám (1995-)

Teasdale Harold (1975-)

gyermekai: **Teasdale** Patrik Harold (2000-)

Teasdale Medárd Máté (2003-)

Utószó

A család ismertettét története alapján talán nem ördögtől való az a gondolat, hogy megemeljük kalapunkat a **Teasdale**-ek előtt, és elismerjük munkásságukat, amelynek méltó megjelenítése lenne egy emléktábla elhelyezése. Erre alkalmas lenne az angolból igazi magyarrá vált **II. James Teasdale** nevének megörökítése a híd budai pillérén, vagy az alagút bejáratánál. Erre kínálkozó alkalom lehet 2019. november 20., a Lánchíd avatásának 170. évfordulója.

Ugyancsak javasolható a Tűzoltó Múzeum elnevezése **Teasdale Ottóról**, tekintettel a főváros tűz-és katasztrófavédelme érdekében tett személyes cselekedeteire, kiemelkedően emlékezve a háborús időszakban tanúsított tevékenységére.

Budapest, 2018. október 30.

Séllyei András

amatőr családfakutató

Felhasznált irodalom:

[artPortal](#) • 2007. 11. 04. Marlow – Budapest = Lánchíd

I. Harold Teasdale 2018. Visszaemlékezések a nagyapára

II. Robert Teasdale és II. Harold Teasdale 2010.

Visszaemlékezések, dokumentumok

BYV: Hajózás.hu 2017. A Balatonfüredi Yacht Klub alapításának 150. évfordulója

Dr. Gáll Imre 1984. *A budapesti Duna-hidak*

Dr. Gesztesi Tamás 2018. *Gróf Széchenyi István „tévedései”* 1

Evangelikus Egyház Levéltára 2018.

McCann, Lewis 2017. *Descendants of James Teasdale* (A Teasdale család családfája)

Kausér Lipót visszaemlékezése: Akit a Lánchíd tett magyarrá 9. rész. *Népszabadság*

MNL 2014.12.18. Kocsis Piroska Széchenyi Ödön, a „tűzpsa”

Kovács Ábrahám: *The origin of Scottish-Hungarian Church relations: The settlement and the first years of the Scottish Mission in the 1840*

Kovács Ádám 2006. *Századok* különlenyomat

Lőrinc László 2009. november 18. Különös lánchíd-ünnepek, [HVG](#)

Magyar Emlékekért a Világban Egyesület (MEVE) 2018. *Széchenyi-emlékek nyomában Európában*

Minárovics János ny. tűzoltó ezredes 1980. *A fővárosi tűzoltóság története 1930–1939-ig*

[KL3] megjegyzést írt: Internetes hivatkozásnál fel kell tüntetni a letöltés dátumát.

[KL4] megjegyzést írt: A felhasznált irodalom tételeinél javasolom a szövegek pontos elérhetőségének feltüntetését. A szakirodalom pontos megírásához a következő linken talál egyértelmű útmutatót: <http://nyelvlor.c3.hu/figyelm.htm>

[KL5] megjegyzést írt: A név után kell a kiadás éve, a cím után pedig a kiadó neve és a kiadás helye.

[KL6] megjegyzést írt: A név után kell a kiadás éve, a cím után pedig a kiadó neve és a kiadás helye.

[KL7] megjegyzést írt: A hivatkozás végére szükséges a kiadvány neve, ahol megjelent.

[KL8] megjegyzést írt: Itt még az oldalszám hiányzik.

[KL9] megjegyzést írt: A cím elé kell a kiadás éve, utána pedig a kiadó neve és a kiadás helye.

[KL10] megjegyzést írt: A név után kell a kiadás dátuma.

[KL11] megjegyzést írt: A hivatkozás végére kell a kiadó neve és a kiadás helye.

Németh Ákosné, Lídia 2005.március 9-én kelt levele Teasdale Róberthez

N. Kósa Judit 2016. *Elveszített névjegyek*. Budapest.

Palotás–Medved–Nemeskéri–Kiss–Träger 1987. *Hidak*

Páll Gábor 1956. *A budapesti Duna hidak története*

Prazvnovszky Mihály 2005. *Füredi halhatatlanok*

Teasdale Róbert életrajza

Teasdale Róbert 2010. Kéziratok

Vajda Pál R 1947. Szikra *A Lánchíd története*

Váci Sándor London 2012. Cikke, előadások Angliában

Zákonyi Ferenc 1988. *Balatonfüred Kataliszt*. 2017. január 25.:
Pálóczi Horváth Ádám „nagyobbik” háza

HU BFL - IV.1411.b - 1873-00812 - Masjon

Epa.oszk.hu: *A magyar Akadémia palotája*Nicholas T Parsons

1999. A város arcai Bp. 1999. Széchenyi Lánchíd és Clark

ÁdámTűzoltó Múzeum: Elveszett évtizedek (Juhász):

Tűzvédelem 1991. augusztusi száma

Tisztelgés az elhunyt bajtársak előtt 2016. Petterman József
Attila ny. tűzoltó. ezredes

Sussex Parish Churches 2018. Steying–St Andrew and St
Cuthman–Sussex Parish Churches - article

Budapest folyóirat 1945. 1. szám

K209/5 MTA könyvtár

[KL12] megjegyzést írt: A cím után kell feltüntetni a kiadó nevét.

[KL13] megjegyzést írt: Palotás–Medved–Nemeskéri–Kiss–Träger: *Hidak*

[KL14] megjegyzést írt: Prazvnovszky Mihály: *Füredi halhatatlanok*

[KL15] megjegyzést írt: Zákonyi Ferenc: *Balatonfüred*

[KL16] megjegyzést írt: Ehhez kellene a szerző ne

Családi feljegyzések